

Wymagania edukacyjne z języka polskiego w ZSTI w Gliwicach

klasa 2

ROMANTYZM

UCZEŃ POWINIEN PRZECZYTAĆ:

Poziom podstawowy

- Johann Wolfgang Goethe, Faust - część I: fragmenty sceny w pracowni (rozmyślenia Fausta o sobie i swoim życiu, rozmowa z Mefistofeilesem)
- Adam Mickiewicz, Romantyczność
- Adam Mickiewicz, Dziady cz. III
- Adam Mickiewicz, Pan Tadeusz
- Juliusz Słowacki, Kordian,
- Zygmunt Krasiński, Nie-Boska komedia, część I, część II (fakultatywnie).
- Adam Mickiewicz, wybór wierszy
- Juliusz Słowacki, wybór wierszy
- Cyprian Kamil Norwid, wybór wierszy

Konteksty

- Adam Mickiewicz, Dziady. Część II i IV (fragmenty)

Nauka o języku

- Cechy stylu naukowego
- Bibliografia i przypisy
- Cechy romantycznego języka miłości
- Cechy języka i stylu romantyzmu

UCZEŃ POWINIEN ZNAĆ:

Poziom podstawowy

nazwa epoki

ramy czasowe romantyzmu polskiego i europejskiego; daty powstań narodowych

okres burzy i naporu
historycyzm (gotycyzm)
mistycyzm
profetyzm
wieszcz
improwizacja
inwokacja
obrzęd dziadów
orientalizm

tyrteizm
filomaci i filareci
dualizm
ludowość
irracjonalizm
romantyczny pejzaż
nastrojowość
natura

gatunki:

- dramat romantyczny
- ballada romantyczna
- oda
- epepeja
- bohater, postawy, ideologia, synkretyzm
- mesjanizm
- romantyczny prometeizm
- romantyczny bunt
- romantyczny tragizm
- bohater faustowski
- idealizm
- cechy sztuki romantycznej w malarstwie i muzyce

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY:**Aby otrzymać ocenę dopuszczającą, uczeń powinien umieć:**

1. Posługiwać się podręcznikiem.
2. Prowadzić zeszyt.
3. Odrabiać zadania domowe i przygotowywać się do lekcji.
4. Czytać głośno, wyraziście, z właściwą dykcją i intonacją.
5. Redagować notatki w trakcie lekcji i porządkować je samodzielnie.
6. Przeczytać ze zrozumieniem lektury podstawowe, pamiętając o przypisach i wyjaśnieniach.
7. Znać chronologię epoki i powiązać ją z najważniejszymi faktami z historii.
8. Nazwać i wyjaśnić następujące pojęcia: irracjonalizm, bohater faustowski, prometeizm, mesjanizm, orientalizm.
9. Przedstawić bohaterów literackich lektur z poziomu podstawowego (wymienić najważniejsze cechy poszczególnych typów bohaterów).
10. Wskazać na główne elementy świata przedstawionego lektur z poziomu podstawowego.
11. Scharakteryzować cechy miłości romantycznej na podstawie wybranych utworów.
12. Określić gatunki literackie poznanych tekstów i wskazać na ich najważniejsze wyróżniki.
13. Wskazać na podstawowe środki stylistyczne występujące w utworach lirycznych.
14. Nauczyć się na pamięć jednego utworu lirycznego lub fragmentu utworu epickiego.
15. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki).
16. Wyodrębnić tezę (główną myśl) całego tekstu lub jego fragmentu (np. akapitu).
17. Określać nadawcę i adresata tekstu.
18. Określać główną funkcję tekstu.
19. Nazywać najważniejsze środki językowe występujące w tekście.
20. Znajdować w tekście potrzebne informacje, odczytywać je i przetwarzać.
21. Odróżniać występujące w tekście informacje od opinii.
22. Określić pojęcie „znak językowy”.
23. Wymienić najważniejsze cechy stylu romantycznego.

Aby otrzymać ocenę dostateczną, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto powinien umieć:

1. Charakteryzować kreację bohatera romantycznego (uwzględniając różne jego kategorie).
2. Scharakteryzować bohaterów literatury romantycznej na wybranych przykładach.
3. Wskazać cechy typowe dla poetyki romantycznej.
4. Swoimi słowami opowiadać (streszczać, parafrazować) czytany utwór.
5. Przy pomocy nauczyciela formułować hipotezy interpretacyjne.
6. Rozpoznawać gatunek literacki i charakteryzować jego cechy.
7. Wskazać na charakterystyczne cechy kompozycji utworu.
8. Rozpoznawać w omawianych utworach środki stylistyczne i podejmować próbę określenia ich funkcji w tekście.
9. Nazywać wartości i postawy obecne w utworze (np. postawa prometejska, demokratyczna).
10. Scharakteryzować najważniejsze pojęcia: irracjonalizm, faustyzm, mesjanizm, winkelriedyzm, orientalizm).
11. Rozpoznawać podstawową funkcję dzieła (np. tyrtejską).
12. Czytać ze zrozumieniem tekst Nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny, teoretycznoliteracki).
13. Wskazać na typy błędów językowych i poprawić je.
14. Napisać opinię, recenzję i referat (oraz formy wymagane w klasie I).

Aby otrzymać ocenę dobrą musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą i dostateczną, a ponadto powinien umieć:

1. Charakteryzować i oceniać bohaterów literackich (na płaszczyźnie światopoglądowej, moralnej, społecznej).
2. Swobodnie posługiwać się pojęciami: irracjonalizm, faustyzm, prometeizm, winkelriedyzm, demokratyzm, orientalizm.
3. Określić, na czym polegał romantyczny indywidualizm.
4. Omówić romantyczną koncepcję poezji i poety.
5. Określić stosunek bohaterów literackich wobec Boga, historii, Szatana.
6. Wskazać na szczególną rolę Polski w Europie w XIX w. (idea mesjanizmu narodowego).
7. Określić, na czym polega romantyczna mitologia narodowa (np. na podstawie III cz. *Dziadów*).
8. Określić rolę natury w utworach romantycznych.
9. Dokonać analizy i interpretacji wybranych wierszy, z uwzględnieniem kontekstu biograficznego i historycznego.
10. We wskazanych utworach lirycznych wskazać środki stylistyczne i podejmować próbę określenia ich funkcji w tekście.
11. Podejmować próbę odczytania obrazu, rzeźby, dzieła architektury – w kontekście epoki.
12. Czytać ze zrozumieniem tekst Nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliterackich).
13. Rozpoznać zasadę kompozycyjną tekstu.
14. Określać różne funkcje tekstu.
15. Określać funkcję środków językowych.
16. Umiejętnie wprowadzać cytaty do wypowiedzi ustnych i pisemnych.
17. Samodzielnie pisać wypracowania (rozprawka, recenzja, referat, opinia), prezentując logiczną argumentację i własną opinię.

18. Rozpoznawać i określać funkcję wypowiedzi (informacyjną, impresyjną, ekspresywną, poetycką).
19. Rozpoznawać styl romantyczny w dziełach reprezentujących różne dziedziny sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura).

Aby otrzymać ocenę bardzo dobrą, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą, a ponadto powinien umieć:

1. Oceniać i porównywać różne kategorie bohatera romantycznego.
2. Analizować i interpretować wybrane teksty romantyczne w różnych kontekstach.
3. Nazywać środki stylistyczne w tekście poetyckim i określać ich funkcje.
4. Wskazać filozoficzne podłoże romantyzmu.
5. Określić, na czym polegał przełom romantyczny i przedstawić romantyczną wizję historii jako pola zmagania Boga i Szatana.
6. Scharakteryzować relacje człowieka i natury w romantyzmie.
7. Określić związki między teatrem a kształtem dramatu na przykładzie dramatu romantycznego.
8. Określić cechy stylu romantycznego, odwołując się do przykładów dzieł sztuki.
9. Przedstawić cechy nowych synkretycznych gatunków romantycznych (np. ballada, dramat romantyczny).
10. Przeprowadzać syntezę materiału literackiego i problemów obecnych w epoce.
11. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki; tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretyczno literacki) - wymagania określone przy ocenie dobrej.
12. Pisać prace na wskazany temat, poprawnym językiem, o wyrazistym zamyśle kompozycyjnym.
13. Dbać o estetykę wypowiedzi.

Aby otrzymać ocenę celującą, uczeń musi spełniać wymagania na wszystkie wcześniej wymienione oceny, a ponadto powinien umieć:

1. Samodzielnie interpretować czytane teksty, odwołując się zarówno do idei jak i struktury utworu.
2. Porównywać utwory literackie i dzieła innych sztuk.
3. Pisać prace na temat poznanych utworów literackich, uwzględniając konteksty kulturowe i filozoficzne oraz powiązania literackie.
4. Omówić (na przykładach) nawiązania do tradycji romantycznej we współczesnej literaturze polskiej.

POZYTYWIZM

Klasa druga II semestr

UCZEŃ POWINIEN PRZECZYTAĆ:

Poziom podstawowy

- Bolesław Prus, Lalka
- Eliza Orzeszkowa, Nad Niemnem – fragmenty
- Bolesław Prus, Kamizelka
- Fiodor Dostojewski, Zbrodnia i kara

UCZEŃ POWINIEN ZNAĆ:

Poziom podstawowy

- praca u podstaw
- praca organiczna
- asymilacja Żydów
- emancypacja kobiet

Gatunki:

- powieść realistyczna
- nowela
- powieść historyczna
- powieść tendencyjna

Poziom podstawowy

Filozofia:

- organicyzm
- utylitaryzm
- agnostycyzm

Nauka o języku

- styl dziennikarski i publicystyczny
- język polski w czasach pozytywizmu
- język naukowy
- język ezopowy

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY

Aby otrzymać ocenę dopuszczającą, uczeń powinien umieć:

1. Posługiwać się podręcznikiem.
2. Prowadzić zeszyt.
3. Czytać głośno, wyraziście, z właściwą dykcją i intonacją.
4. Redagować notatki w trakcie lekcji i samodzielnie je porządkować.
5. Przeczytać ze zrozumieniem lektury podstawowe, pamiętając o przypisach i wyjaśnieniach.
6. Znać chronologię epoki i powiązać ją z najważniejszymi faktami z historii.
7. Nazwać i wyjaśnić następujące pojęcia: pozytywizm, utylitaryzm, organicyzm, asymilacja, emancypacja, realizm, naturalizm, powieść historyczna.
8. Scharakteryzować program polskich pozytywistów.
9. Wskazać gatunki pozytywistyczne i nazwać ich cechy (nowela, opowiadanie, powieść realistyczna i historyczna, artykuł programowy).
10. Przedstawić bohaterów literackich lektur z poziomu podstawowego (wymienić najważniejsze cechy poszczególnych typów bohaterów).
11. Wskazać na główne elementy świata przedstawionego lektur z poziomu podstawowego.
12. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki):
  - wyodrębniać tezę (główną myśl) całego tekstu lub jego fragmentu (np. akapitu),
  - określać nadawcę i adresata tekstu,
  - określać główną funkcję tekstu,
  - nazywać najważniejsze środki językowe, występujące w tekście,
  - znajdować w tekście potrzebne informacje, odczytywać je i przetwarzać,
  - odróżniać występujące w tekście informacje od opinii.
13. Znać pojęcia synonimii, homonimii, antonimii.
14. Wskazać na najważniejsze wyróżniki stylów (urzędowego, naukowego, publicystycznego).

Aby otrzymać ocenę dostateczną, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto powinien umieć:

1. Scharakteryzować poznane postacie literackie.
2. Swobodnie posługiwać się pojęciami: pozytywizm, utylitaryzm, organicyzm, asymilacja, emancypacja, realizm, naturalizm, powieść historyczna.
3. Określić, na czym polega społeczny wymiar pozytywizmu.
4. Scharakteryzować realizm i naturalizm jako prądy dominujące w literaturze.
5. Omówić cechy gatunków pozytywistycznych, podając przykłady utworów literackich.
6. Omówić program asymilacji Żydów.
7. Swoimi słowami opowiadać (streszczać, parafrazować) czytany utwór.
8. Przy pomocy nauczyciela formułować hipotezy interpretacyjne.
9. Wskazać na charakterystyczne cechy kompozycji utworu.
10. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki tzn. : popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny, teoretycznoliteracki).
11. wykorzystywać przywołane w tekście argumenty,
12. nazywać najważniejsze środki językowe występujące w tekście i podejmować próbę określenia ich funkcji,
13. określić cechy gatunkowe tekstu.
14. Pisać krótkie teksty, pełniące różne funkcje (impresywną, ekspresywną, informacyjną, poetycką).

Aby otrzymać ocenę dobrą, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą i dostateczną, a ponadto powinien umieć:

1. Charakteryzować i oceniać bohaterów literackich (na płaszczyźnie światopoglądowej, moralnej, społecznej).
2. Na wybranym przykładzie omówić cechy powieści realistycznej.
3. Na wybranym przykładzie omówić cechy powieści historycznej.
4. Przedstawić utwory literackie, w których dochodzi do głosu optymistyczny (*Nad Niemnem*) i pesymistyczny (*Lalka*) głos polskiego pozytywizmu.
5. Umiejętnie wprowadzać cytaty do wypowiedzi ustnych i pisemnych.
6. Redagować plany i konspekty wypracowań.
7. Zwracać uwagę na estetykę wypowiedzi.
8. Scharakteryzować język polski w czasach pozytywizmu.
9. Wsazywać cechy języka ezopowego.
10. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki).
11. rozpoznać zasadę kompozycyjną tekstu,
12. określać funkcję środków językowych,
13. określać różne funkcje tekstu.

Aby otrzymać ocenę bardzo dobrą, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą, a ponadto powinien umieć:

1. Oceniać i porównywać bohaterów poznanych lektur.
2. Scharakteryzować felieton jako gatunek publicystyczny pozytywizmu.
3. Wykazać różnice między powieścią realistyczną a tendencyjną.
4. Wykazać różnice między opowiadaniem a nowelą.
5. Na podstawie omawianych utworów wskazać na obecną w nich symbolikę patriotyczną.
6. Przeprowadzić syntezę materiału literackiego i problemów obecnych w epoce.
7. Pisać prace na wskazany temat poprawnym językiem literackim, w formie dostosowanej do tematu, o wyrazistym zarysie kompozycyjnym.
8. Odczytywać obraz, rzeźbę, dzieło architektury w kontekście epoki.
9. Omówić cechy stylu dziennikarskiego i publicystycznego.
10. Omówić cechy stylu naukowego.
11. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki tzn. popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki).
12. rozpoznawać zasadę kompozycyjną tekstu i określać jej funkcję,
13. określać różne funkcje tekstu,
14. określać, jaki jest związek języka i stylu tekstu z jego funkcją.

Aby otrzymać ocenę celującą, uczeń musi spełniać wymagania na wszystkie wcześniej wymienione oceny, a ponadto powinien umieć:

1. Scharakteryzować bohatera nietzscheańskiego na podstawie utworów F. Dostojewskiego (oprócz *Zbrodni i kary* należy odwołać się do dodatkowej powieści tego pisarza).
2. Omówić program asymilacji Żydów, odwołując się do kontekstu historycznego oraz do wybranych tekstów literackich i publicystycznych.
3. Omówić topos świata lalek (marionetek) na podstawie *Lalki*.

4. Wykazać nawiązania do tradycji pozytywistycznej we współczesnej literaturze.
5. Porównywać utwory literackie i dzieła innych sztuk.
6. Wyjaśniać pojęcia: *socjolekt*, *argotyzm*, *profesjolekt*
7. Wskazywać różnice między socjolektem a profesjolektem